

Az Olvasóhoz!

A *Múltunk* 2013-as évfolyamának első számát ajánljuk olvasóink figyelmébe. Mint az utóbbi időben megszokhatták, ezúttal is megkíséreljük néhány téma köré csoportosítani a közölt írásokat. Tematikus összeállításunk ezúttal az államszocializmus időszakába vezet, az elit és a társadalom peremén élők kapnak egyidejűleg figyelmet. Sváby Enikő dokumentumközlése a pártkáderek gyermekei számára létrehozott Rákosi Mátyás Gyermekeketthonok ellentmondásos helyzetét illusztrálja. Hiába számítottak ezek elit-intézményeknek, anyagi helyzetük, fizikai állapotuk sokszor nem volt különösebben jó. Rácz Attila írása néhány évtizeddel később a budapesti pártelit képzettségét veszi szemügyre. Bemutatja, hogy az egyébként politikai alapon rekrutálódott vezetők csoportja miként tett szert végzettségre, milyen lehetőségeket kínált ehhez a pártiskolák rendszere. Bár az elit tagjainak végzettsége az évtizedek folyamán egyre magasabb szintű lett, a pártiskolák jellegéből adódóan ez továbbra is legfeljebb felemás professzionalizációt jelentett. A korszakban végig a politikai szempontok domináltak, a szakmai tudás másodlagos maradt a vezetők kiválasztásában, a döntéshozatalban pedig bármikor felülírható lett. Hajnóczky Tamás dokumentumközlése a társadalom másik végére vezet. Az 1961-es, cigányokra vonatkozó PB-határozat végrehajtását illusztrálja Borsod-Abaúj-Zemplén megye példáján. A közölt dokumentumok nem csak a roma lakosság helyzetébe engednek betekintést, hanem azt is megmutatják, milyen nehézségekkel kellett szembenézni a párthatározat végrehajtása során.

Tanulmányaink ezúttal két tágabb problémakört illusztrálnak, a magyarok és szomszédaik összefonódó történelmét és a második világháború korának eszme- és ifjúságtörténetét. Szécsényi András a korszak kiemelkedő jelentőségű egyetemista ifjúsági szervezetének, a Turulnak a kettészakadását elemzi, rámutatva a belső eszmei és ebből következően politikai törésvonalakra. Svéd László a református ifjúsági mozgalmak és a szárszói találkozók előtörténetének kapcsolatát világítja meg a Kabay Márton Kör történetén keresztül. Miskolczy Ambrus máig forró téma történetét világítja meg. Írása bemutatja, miként alakult politika, történettudomány és filológia háromszögében Erdély népessége nemzetiségi megoszlásának megjelenítése a történetírásban. A tanulmány főként a különböző vélt 18. századi vándorlások és feltételezett hatásuk történetírói megjelenítésén vezet végig. Simon Attila az első világháború után Csehszlovákiába került magyar szociáldemokraták dilemmáit villantja fel. A kezdetben önálló mozgalomként fellépő párt végül beolvadt a Csehszlovák Szociáldemokrata Pártba, ezt elfogadó képviselői így aktivista, az új államot támogató politikai szereplőkké lettek. Mitrovits Miklós tanulmánya Csehszlovákia történetének másik végpontjára vezet el. Írása leginkább a rendszerváltás utáni magyar külpolitika tanácstalanságát tükrözi Csehszlovákia felbomlása kapcsán.

Népszerű történelem címmel új rovatot indítunk. Az elmúlt néhány év egyik fontos fejleménye a szaktörténészek által írt, de szélesebb közönségnek szóló jó értelemben vett népszerűsítő munkák sikere, Turbucz Dávid Horthy-életrajzától Ablonczy Balázs Észak-Erdély történetét bemutató kötetéig. Bár ezek nem feltétlenül szaktudományos munkák, és sokszor elsősorban már meglévő ismeretek új szemléletű rendszerezését kínálják, mégsem lehetünk el a jelenség mellett, mivel ezek a művek legalább akkora befolyással lesznek a történeti köztudatra, mint a szakmunkák. Éppen ezért a jövőben szeretnénk hosszabb recenziók formájában bemutatni közülük a legfontosabbakat. Ezúttal Paksa Rudolfnak a magyar szélsőjobboldal történetéről, és Papp Istvánnak a népi mozgalom históriájáról szóló munkái kerülnek sorra.

Végül néhány szó a *Múltunk* helyzetéről. A lap eddig minden alkalommal megkapta a Nemzeti Kulturális Alap támogatását,

elszámolásunkkal nem akadt probléma, a lap tartalmáról pedig nyugodtan állítjuk, hogy a sokszínű magyarországi lappiacon is kiemelkedő minőségű volt. Ennek ellenére a 2013-as évre benyújtott pályázatunkat – egyedül a negyedéves történeti folyóiratok közül – az NKA nem támogatta. Közben a lap előállításának költségei nem csökkentek, mára eljutottunk oda, hogy egy példány előfizetői ára nem fedezi a postai terjesztés költségeit sem. Az idén ennek ellenére még nem szándékozunk az előfizetés feltételein változtatni. De minderre tekintettel a 2014-es évfolyamtól kezdve arra kényszerülünk, hogy az előfizetői és a bolti árakat is megemeljük. Kérjük, legyenek megértéssel, és továbbra is támogassák a *Múltunkat*.

A szerk.